

VŠEHRD

LIST ČESKOSLOVENSKÝCH PRÁVNÍKŮ

Collegium doctorum.

Univ. prof. Dr. Jaromír Sedláček (Brno).

Převzali jsme university tak, jak si je vytvořil dynastický stát, poloabsolutistický-polokonstituční. University, a v první řadě právnické fakulty, měly sloužiti k výchově státních úředníků, na těchto se žádalo, aby byli oddanými služebníky dynastie. Je přirozeno, že tento systém nemohl trpěti, aby na myšlení právníků měl míti někdo jiný vliv než šéf státního úřadu. Středověk stvořil university jako samostatné cechy učenců. Ta samospráva universit, spočívající na soudržnosti doktorů, zachovávala nám antickou kulturu ve světě barbarů. Ta samospráva universitní byla základnou pokroku i tam, kde pozdní scholastika, utápějící své epigonství v analytických úsudcích, nahrazena byla vědeckou metodou, umožňující syntetické úsudky a tím vědecký pokrok.

Universita není na to, aby opatrovala lidem certifikáty na určité příjmy. Universita je palladiem vědy a národní kultury, universita se nevyčerpává přednáškami a zkouškami. Jako kulturní ústav, tvořící a nikoliv reprodukuující, je podrobována neustálé změně, ale zároveň musí zachovávat hodnoty kulturní již dané. Přirovnal bych universitu k pochodňovému běhu, kde jeden běžec přejímá pochodeň od druhého, aby ji zanesl dále, aby nové obzory jí osvětlil — stále nové osvětlení, ale stále táž pochodeň.

Jsme dnes samostatní a přiklonili jsme se k parlamentární demokracii, to znamená, že nemáme nad sebou žádné osobnosti, která by za nás myslila a jednala. Samostatnost neznámá nezávanost, samostatnost znamená těžkou odpovědnost. Právníci odcházejí z této fakulty, aby sloužili lidu, vždy slouží právník lidu, i když se zabývá tím či oním oborem práva. Služba právníkova je tvorba norem, ať již normy tvoří autoritativně jako soudce (v nejširším smyslu), či zda je poradným orgánem jako advokát, prokurátor, anebo jako ministerský úředník. Norma právní určuje běh lidského života, umožňuje zlepšení podmínek životních, hospodářský a technický pokrok. V demokracii není předem daného bodu — dynastie, v demokracii je vše plynulé,

vše relativisováno a zde právě právní věda musí tím více nasaditi. Parlament dodává vždy a všude zákony formou nedokonalější než absolutní monarchie, tak třeba jen srovnati zákony římské republiky s konstitucemi pozdního císařství, nebo anglické status s ordonancemi francouzských králů. To znamená, že v parlamentární demokracii právník, aplikující zákony, je postaven před úkol obtížnější než za absolutní monarchie. Obtížnost se stupňuje tím, že aplikace musí býti v demokracii formálně i materiálně dokonalejší, než v t. zv. vrchnostenském státu dynastickém. Obtíže jsou vyváženy eticky hodnotnější činností právníkovou jako službou lidu. To vše vede k tomu, že právník, vyšedší universitu, nesmí ustrnouti, nesmí se jeho obzor snížit na pouhou rutinu soudcovskou, administrativní, advokátskou atd. Rutina je bezduchá a v patách za ní kráčí nevážnost k vlastní činnosti, což vede k jistému mravnímu cynismu. Mohli-li se dynastický stát spokojovati s rutinéry, není to možno za demokracie.

Na druhé straně chová v sobě parlamentární demokracie též nebezpečí pro universitu. Universita jen tehdy může plniti svůj úkol, je-li svobodná a nezávislá, totiž duchovně svobodná a nezávislá. Politické strany, které jsou mocenským výrazem tohoto systému, mívají někdy chuť, pokud možno vše dostati do sféry své moci, i universita není před tím immunní; ale takový zásah znamenal by hrob university. Na druhé straně universita má zapotřebí státní podpory finanční i morální a tu je zase nebezpečí, že strany, nemohouce vtáhnouti universitu do přímé sféry své moci, nebudou míti na universitě žádného zájmu a tím universita bude živořiti tak, jako živořila v době předbřeznové. Universita musí se opírat o solidaritu svých členů, jen tak může čeliti oběmu nebezpečí.

Členy university jsou nejen profesori, jsou jimi i studenti a doktoři. Na doktory se zpravidla zapomíná. Jsou zapsáni v albu doktorů a složili slib, že zůstanou universitě věrni. Právě doktoři tvoří nejcennější část university, ba řekl bych podstatnou její část. Bohužel, doktoři práv, odešedše z university, necítí se již býti jejími členy a přece je to vada pro obě strany. Pro doktory, že název je prázdným zvukem, pro profesory, že nemají spojitosti se svými odchovanci a lidmi praxe, aby tak jejich činnosti byly ovlivňovány činností praktiků, pro studenty, že přicházejíce na universitu a odcházejíce z ní, nemají žádného staršího rádce a přítele. Váha a vliv university stoupá či klesá, podle toho, jak dovedou tyto tři složky zůstatí stmeleny společnými zájmy. Můžeme je zcela izolovati, ale pak je po universitě, pak máme speciální odborné školy, které dovedou vycvičiti rutinéry, ale ne pěstovati vědu a vychovávatí ty, kteří se vědě zasvětili, ať již pro vědu čistou, či v praxi užitou. Tam, kde vědomí sounáležitosti bylo porušeno, jako ve Francii a v Rakousku, viděli jsme značný pokles universit. V Anglii i v Německu byl rozkvět universit, poněvadž každá z nich tvořila zvláštní

obec akademickou v pravém slova smyslu. Náš malý národ uplatní se jedině svou kulturou, má tedy více než staré Rakousko zapotřebí universit, které by šly v čele vědeckého pokroku.

Tyto myšlenky vedly nás na právnických besedách, u mne pořádaných, k tomu, abychom dali tomuto kulturnímu závazku pevnější formu. Tak se pomalu rodilo collegium doctorum jako dobrovolný svazek doktorů naší fakulty, kteří si uvědomují, že promoční slib, solemními latinskými slovy pronášený, není prázdnou floskulí, nýbrž vážným slibem, vízícím kroky doktora pro celý život a zavazujícím ho vůči celku t. j. vůči universitě, k níž jako doktor přináleží. Snad v jiném kulturním prostředí myšlenka tohoto dobrovolného kollegia doktorů nenalezla by ohlasu, ale právě v naší mladé demokracii a v mladé universitě, která je dítkem této demokracie, stala se otázka kulturní sounáležitosti členů university aktuální. Mládí rádo přepíná, i naše mladá demokracie přepíná a upírá svůj zrak jedině na kvantitu, na množství, bez ohledu na ducha, naše demokracie je hypnotisována hrou volebních čísel a mocenskými poměry stran a ráda zapomíná na to, že všechna tato čísla a poměry i rovnice nejsou nic platny, není-li to vše podloženo duchem, který by řekl, k čemu to vše má sloužiti. V tom vidím určité nebezpečí naší demokracie. Je v tom jednostrannost mládí. Kulturu ducha nemožno organisovati kvantitativně, tam kultura ducha by vždy podlehla, poněvadž množstvím byla by utlučena. Kultura, pojatá kvantitativně, vede k ochlokracii. Kulturu ducha možno organisovati jen kvalitativně, mimo rámeček organisace kvantitativní, jejímž výrazem jsou odborové organisace a politické strany. Jde o obtížný problém, jak vsunouti kvalitu do kvantity, ale problém se musí řešiti právě u nás, poněvadž náš národ může se udržeti jen kvalitou a nikoliv kvantitou své národní kultury.

Konečně jest se zmíniti o tom, proč vzniká myšlenka tato na universitě v Brně. Jde o mladou universitu, která si musí svoji kulturní tradici založiti. Universita žije svými členy. Pro kulturní působení university, pro její tradici považují doktory za nejdůležitější. Doktoři právnické fakulty v Brně mají tímto kollegiem splniti závazek vůči svému národu, který celý bojoval za tuto universitu. Tak universita rozestře se po celé zemi, kde budou její doktoři působiti. Nedostačí jen myšlenka, ta je prchavá, nedostačí jen cit sounáležitosti, ten je nesdělitelný, musí zde býti viditelná forma. A tak collegium doctorum má se státi viditelnou organisací neviditelné myšlenky, čili máme-li užiti starého výrazu, corpus animi. Korporace nabývá tím svého pravého a vznešeného úkolu — zachovati kvantitu v kvalitě, výsostnost ducha v demokracii a tím demokratickou myšlenku naplniti.